

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 01.03.2022
Published /Yayınlanma 31.05.2022
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Erdemir, N., Kış, A. & Erdemir, Z.A. (2022). Ergenlerde cinsiyete göre psikolojik sağlamlık düzeyinin incelenmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 9(83), 986-991.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.3084>

Dr. Nuri ERDEMİR

<https://orcid.org/0000-0002-5106-7884>

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Malatya / TÜRKİYE

Doç.Dr. Ali KIŞ

<https://orcid.org/0000-0003-4768-3964>

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Malatya / TÜRKİYE

Bilim Uzmanı Zeynel Abidin ERDEMİR

<https://orcid.org/0000-0003-0407-435X>

Osmangazi Bilim ve Sanat Merkezi / Kahramanmaraş / TÜRKİYE

ERGENLERDE CİNSİYETE GÖRE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF THE LEVEL OF PSYCHOLOGICAL RESILIENCE BY GENDER IN ADOLESCENTS

Issue/Sayı: 83

ÖZET

Volume/Cilt: 9

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

Bu çalışmada amaç, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nde tam metin ulaşılabilir olan ergenlerde psikolojik sağlamlık konusunda yazılmış tezlerde cinsiyete ilişkin bulguları meta-analiz yöntemiyle sentezlemek ve cinsiyet ile psikolojik sağlamlık düzeyi arasındaki farkın yönünü ve büyüklüğünü saptamaktır. Ve bu araştırmanın değişkenlerine uygun verileri içeren 18 araştırma analize eklenmiştir. Çalışmanın örneklemi 5259'u kız ve 4619'sı erkek toplam 9878 ergenden oluşmaktadır. Yayın yanlılığı için Egger testi ve Huni grafiği yöntemleri kullanılmıştır ve yayın yanlılığı saptanmamıştır. Rastgele Etkiler Modeli'ne (REM) göre genel etki büyüklüğü $d=-0,022$ (etki yok) alt sınır $-0,040$ üst sınır $0,040$, 5259 kız ve 4619 erkek bu sonuç istatistiksel olarak $p=0,722$ anlamlı değildir. Fakat yapılan araştırmalardan Tuğral (2020), Bulut (2016) ve Kılıç (2019) erkekler lehine, Gürkan (2018) ve Turgut (2015) kızlar lehine sonuç bulmuştur. Ayrıca 18 araştırmanın 5'i hariç geriye kalan 13 çalışmanın sonucu istatistiksel olarak anlamlı değildir. Meta-analizdeki araştırmaların heterojenlik testi $Q=144,680$ bulunmuştur. Ayrıca $p=0.000$ ($p<.05$) heterojen bir yapıda olduğu bulunmuştur. Cinsiyet için, Sabit Etkiler Modeli'ne (SEM) göre ortalama etki büyüklüğü değeri $I^2=88,250$ ile yüksek düzey heterojenliği göstermektedir. REM ve SEM'e göre her ikisinde de elde edilen sonuçlara göre cinsiyetler arasında bir fark olmadığı şeklinde yorumlanmaktadır. Psikolojik sağlamlık konusunda ergenlerle yapılacak çalışmalarda bir değişken olarak cinsiyet ele alınmayabilir şekilde yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Ergenler, psikolojik sağlamlık, cinsiyet, meta-analiz.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the findings related to gender with the method of the meta-analysis by examining the theses on psychological resilience in adolescents. In this context, 18 studies were added to the analysis. The sample of the study consisted of a total of 9878 adolescents, 5259 of which were girls and 4619 of which were boys. Egger test and Funnel plot methods were used for publication bias. No publication bias was detected as a result of the study. According to the random-effects model result, the overall effect size was $d=-0.022$ (no effect) lower limit -0.040 upper limit 0.040 , 5259 girls and 4619 boys, this result is not statistically significant $p=0.722$. However, among the studies, Tuğral (2020), Bulut (2016), and Kılıç (2019) found results in favor of boys, while Gürkan (2018) and Turgut (2015) found results in favor of girls. In addition, the results of the remaining 13 studies, except for 5 of 18 studies, were not statistically significant. The heterogeneity test of the studies in the meta-analysis was found to be $Q=144,680$. In addition, $p=0.000$ ($p<.05$) was found to have a heterogeneous structure. For gender, the mean effect size value according to SEM, $I^2=88,250$, indicates a high level of heterogeneity. According to the results obtained in both REM and FEM, it is interpreted that there is no difference between the genders. It can be interpreted that gender may not be considered as a variable in studies to be conducted with adolescents on psychological resilience.

Keywords: Adolescents, psychological resilience, gender, meta-analysis.

1. GİRİŞ

Çocukluk ile yetişkinlik arasında bir köprü görevi olan ergenlik aynı zamanda yetişkinliğe hazırlık ve uyum sürecidir. Ergenlik dönemi gelişim alanlarında birçok değişim ve gelişimi içerisinde barındırır (Santrock, 2014). 10'lu yaşlarda başlayan ve 20 yaşına kadar devam eden bu süreçte ergen kazalar, hastalıklar, doğal afetler, sınav kaygısı, bir üst öğretim kurumu tercihi, iletişim sorunları ve aile içi çatışmalar gibi çeşitli yaşam olayları ile karşılaşmaktadır. Bu dönemde ergenlerin karşılaştıkları yaşam olaylarıyla sağlıklı bir şekilde baş edebilmeleri ve üstesinden gelebilmelerinde psikolojik sağlamlık düzeyleri önemlidir.

Psikolojik sağlamlık kelimesi Latince esneklik, İngilizce “resilience” değişimle başa çıkma, değişime ayak uydurma, dirençlilik kökünden gelmektedir. Psikolojik sağlamlık, zorlu yaşam koşullarının başarıyla üstesinden gelebilme ve uyum sağlayabilme yeteneği olarak tanımlanmaktadır (Fraser, Galinsky ve Richman, 1999). Psikolojik sağlamlık düzeyleri yüksek olan ergenler karşılaştıkları yaşam olaylarıyla başa çıkabilen, çözüm yolları arayabilen, yeni durumlara uyum sağlayabilen bireyler olarak yetişkinliğe daha sağlıklı adımlar atacaklardır.

Bu kavram genel olarak psikolojik sağlamlık olarak kullanılmakla birlikte Türkçe’de yılmazlık, dayanıklılık ve sağlamlık olarak da ifade edilmektedir. Psikolojik sağlamlık risk faktörleri bireysel, ailesel ve toplumsal olarak üç kategoride ele alınmaktadır (Coleman ve Hagell, 2007). Psikolojik sağlamlık ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi ele alan lisansüstü çalışmalarda Bulut (2016), Kılıç (2019) ve Tuğral (2020) erkekler lehine, Turgut (2015) ve Gürkan (2018) kızlar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulmuştur. Fakat Ergün (2016), Topbay (2016), Gündüz Algünerhan (2017), Ezer (2017), Han (2018), Şahin (2018), Çıfci (2019), Kurtoğlu (2019), Nas (2019), Uğur (2020), Çelickci (2021), Çetintaş (2021) ve Gül (2021) yapmış oldukları çalışmalarda cinsiyet ile psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptamamıştır.

Alan yazında ergenler ve psikolojik sağlamlık konulu çalışmalara rastlamak mümkündür. Fakat ergenlerde psikolojik sağlamlık konusunda cinsiyet bağlamında meta-analiz çalışmalara rastlanmamıştır. Bu açıdan araştırmada ergenlerde psikolojik sağlamlık konusunda yapılmış olan lisansüstü tezlerin cinsiyet bağlamında incelenbilmesi amacıyla meta-analiz yöntemi kullanılarak ergenlerde cinsiyet faktörüyle psikolojik sağlamlık arasındaki ilişki açıklanmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışmanın bu bağlamda alan yazınına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu araştırmada ergenlerde psikolojik sağlamlık konusunda yapılmış olan lisansüstü tezlerin cinsiyet bağlamında incelenbilmesi amacıyla meta-analiz yöntemi kullanılmaktadır. Meta-analiz; analizlerin toplanması yani üst analiz anlamında kullanılmaktadır. Meta-analiz farklı çalışmalarda elde edilen sonuçlardan yola çıkarak daha genel bir sonuca ulaşabilmeyi amaçlar. Amaç daha genel bir sonuca ulaşabilmektir (Petticrew ve Roberts, 2006; Cumming, 2012; Ellis, 2012; Dinçer, 2021).

2.1. Alanyazın Taraması

Bu çalışmadaki analizlere Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi’nde (YKBTM) ulaşılabilir olan tezler dahil edilmiştir. YKBTM’ne arama sözcüğü olarak “Psikolojik Sağlamlık” kelimesi kullanılmıştır. Ve bu araştırmanın değişkenlerine uygun verileri içeren 18 araştırma analize eklenmiştir. Çalışmanın örnekleme 5259’u kız ve 4619’sı erkek toplam 9878 ergenden oluşmaktadır.

Dahil Edilme Kriterleri:

1. YKBTM’nde tezin tamamı ulaşılabilir olmalı.
2. Cinsiyet değişkenine ilişkin verileri içeriyor olmalı.
3. Ergenlerde psikolojik sağlamlık konusunu içeriyor olmalı.
4. Türkiye’den örneklem gruplarını içeriyor olmalı.

3. BULGULAR

3.1. Ergenlerde Cinsiyete Göre Psikolojik Sağlamlık Düzeyinin İncelenmesi

Bu çalışmada amaç, ergenlerde cinsiyet ile psikolojik sağlamlık arasındaki farka ilişkin bir meta analiz yapmaktır. Araştırmada ergenlerde psikolojik sağlamlık konulu lisansüstü programlarda yazılmış olan ve cinsiyet değişkenine ilişkin verileri içeren 18 tez çalışmasına ulaşılmıştır. Bu çalışmada örneklem

5259'u kız ve 4619'sı erkek olmak üzere 9878 ergenden oluşmaktadır. Analizler sonucunda hem rastgele etkiler modeline hem de sabit etkiler modeline göre cinsiyetler arasında etki büyüklüğü saptanmamıştır. Bu nedenle moderatör arayışı yapılamamıştır.

3.2. Yayın Yanlılığı

Meta-analizlerde yayın yanlılığına bakılması oldukça önemli olduğundan yayın yanlılığına bakabilmek için Egger testi ve Huni grafiği yöntemleri kullanılmıştır.

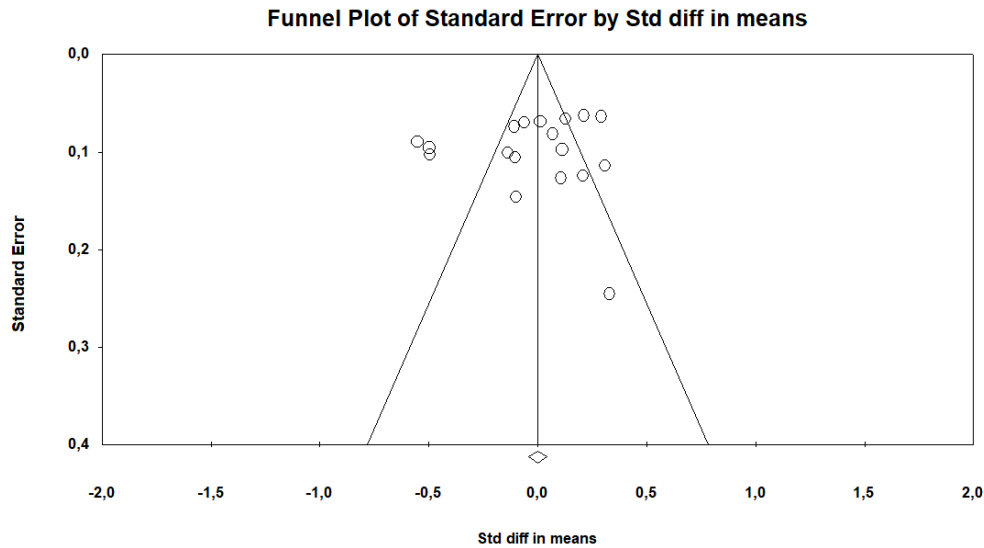
Tablo 1. Psikolojik Sağlık - Cinsiyet İçin Yayın Yanlılığı Egger'in Regresyon Katsayısı

Egger'in Regresyon Katsayısı	Değerler
Sabit	-1,94896
Standart hata	2,45813
95% en düşük sınırlar (2-yönlü)	-7,15997
95% yüksek sınırlar (2- yönlü)	3,26204
t değeri	0,79286
sd	16,00000
P-değeri (1- yönlü)	0,21973
P-değeri (2- yönlü)	0,43946

Yapılan Egger testi sonucunda ($p=0,43946$) çalışmada yayın yanlılığının olmadığına dair bir gösterge olarak değerlendirilmiştir.

Huni saçılım grafiği sonuçları Grafik 1'de verilmiştir. Grafik 1'de, Y eksenini standart hata, X eksenini etki büyüklüğü değerlerini göstermektedir.

Ergenlerde cinsiyete göre psikolojik sağlık düzeyinin etki büyüklüğüne ilişkin huni saçılımı Grafik 1'de verilmiştir.

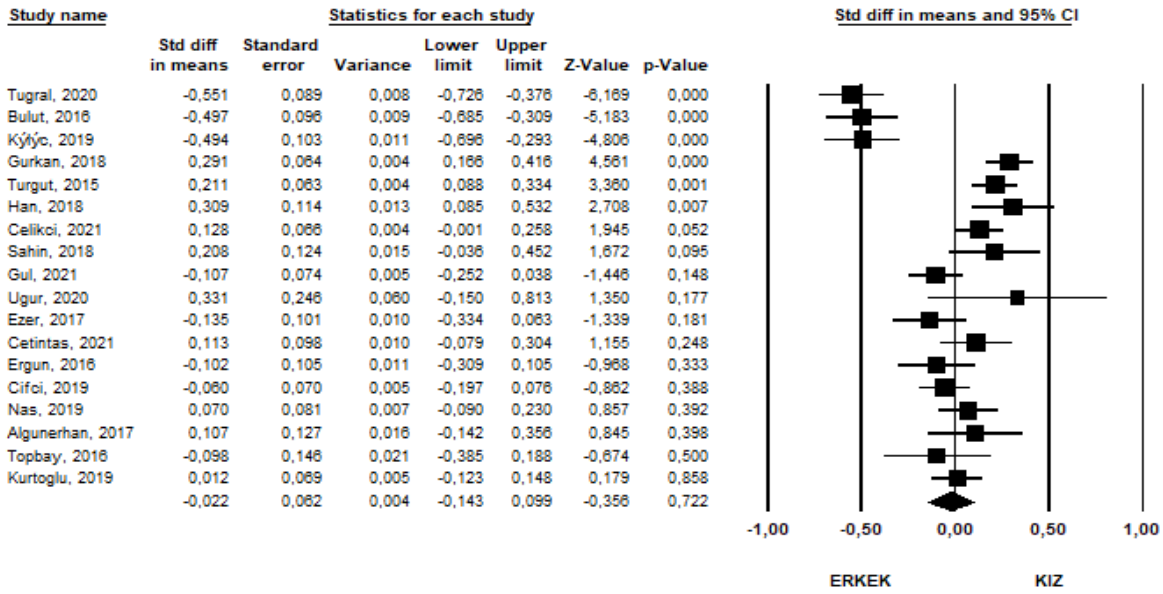

Grafik 1. Ergenlerde Cinsiyete Göre Psikolojik Sağlık Düzeyinin Etki Büyüklüğüne İlişkin Verileri İçeren Çalışmaların Huni Saçılım Grafiği

Grafik 1'de meta-analizlerde veri setinin yayın yanlılığının görsel bir özetini veren (Cooper, Hedges ve Valentine, 2009) huni saçılım grafiği sonuçları gösterilmektedir. Çalışmaya kapsamında analizi yapılan 18 araştırmanın çoğunluğunun simetrik olduğu Grafik 1'de görülmektedir. Yayın yanlılığının da araştırmaların dikey çizginin sağında ve solunda simetrik biçimde yayılmamaları beklenir (Borenstein, Hedges, Higgins ve Rothstein, 2009).

3.3. Cinsiyete İlişkin Etki Büyüklüğü Temel Analiz Bulguları

Bu çalışmada amaç ergenlerin psikolojik sağlık düzeyine ilişkin kızlar ve erkekler arasında farklılık olup olmadığını değerlendirmektir. Cinsiyet değişkenine göre ergenlerin psikolojik sağlık etki büyüklükleri Grafik 2'de verilmiştir.

Grafik 2. Cinsiyet Değişkenine Göre Ergenlerin Psikolojik Sağlık Düzeyi Etki Büyüklükleri Orman Grafiği

Genel etki büyüklüğü Rastgele Etkiler Modeli'ne (REM) göre $d=-0,022$ (etki yok) alt sınır $-0,040$ üst sınır $0,040$, 5259 kız ve 4619 erkek bu sonuç istatistiksel olarak $p=0,722$ anlamlı değildir. Fakat yapılan araştırmalardan Tuğral (2020), Bulut (2016) ve Kılıç (2019) erkekler lehine, Gürkan (2018) ve Turgut (2015) kızlar lehine sonuç bulmuştur. Ayrıca 18 araştırmanın 5'i hariç geriye kalan 13 çalışmanın sonucu istatistiksel olarak anlamlı değildir.

Cinsiyet - psikolojik sağlık için temel analiz ve heterojenlik test sonuçları Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyet - Psikolojik Sağlık İçin Temel Analiz ve Heterojenlik Testi ve Q ve I^2 İstatistiği

Çalışma	Etki Büyüklüğü (d)	Standart Hata	Varyans	Alt Sınır	Üst Sınır	Z Değeri	p
Sabit Etkiler Modeli	-0,000	0,021	0,000	-0,040	0,040	-0,003	0,998
Rastgele Etkiler Modeli	-0,022	0,062	0,004	-0,143	0,099	-0,356	0,722

Tablo 2 incelendiğinde bu çalışma kapsamındaki 18 tezin ortalama etki büyüklüğü değeri Sabit Etkiler Modeli'ne (SEM) göre $-0,000$; standart hatası (SE) $0,021$; güven aralığı alt sınırın $-0,040$ ve üst sınırın $0,040$ olduğu saptanmıştır. REM'e göre ortalama etki büyüklüğü $SE=-0,022$, ortalama etki büyüklüğü güven aralığı alt sınırı $-0,143$, üst sınırı $0,099$ ve ortalama etki büyüklüğü değeri $-0,022$ ve $p=0,722$ olarak hesaplanmıştır. Meta-analizdeki araştırmaların heterojenlik testi $Q=144,680$ bulunmuştur. Ayrıca $p=0,000$ ($p<0,05$) heterojen bir yapıda olduğu bulunmuştur. Heterojenlik ile ilgili daha net sonuçlar veren ve etki büyüklüğü ile ilgili toplam varyans oranını ifade eden I^2 , Q istatistiğinin tanımlayıcısıdır (Petticrew ve Roberts, 2006). I^2 meta-analize dahil edilen araştırma sayısından etkilenmemektedir. I^2 yorumlanırken %25 (düşük), %50 (orta) ve %75 (yüksek) heterojenlik şeklinde yorumlanmaktadır (Cooper, Hedges ve Valentine, 2009). Cinsiyet için, SEM'e göre ortalama etki büyüklüğü değeri $I^2=88,250$ ile yüksek düzey heterojenliği göstermektedir. REM ve SEM'e göre her ikisinde de elde edilen sonuçlara göre cinsiyetler arasında bir fark olmadığı şeklinde yorumlanmaktadır.

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Ergenlerde cinsiyete göre psikolojik sağlık düzeyine ilişkin farkı belirleyebilmek amacıyla meta-analiz yapılmıştır. Standardize Ortalamalar Farkı (SOF) analiz yöntemi kullanılarak psikolojik sağlamlığın cinsiyete göre etki büyüklüğü hesaplanmaya çalışılmıştır. Ve bu amaçla YKBTM'nde araştırmanın değişkenlerine uygun verileri içeren 18 araştırma analize eklenmiştir. Çalışmanın örneklemini 5259'u kız ve 4619'si erkek toplam 9878 ergenden oluşmaktadır. Heterojenlik testine göre araştırmaların heterojen olduğu saptanmıştır ($Q=144,680$, $p=0,000$; $I^2=88,250$). Meta-analize dahil edilen çalışmalardan Bulut (2016), Kılıç (2019) ve Tuğral (2020) erkekler lehine, Turgut (2015) ve Gürkan (2018) kızlar lehine istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç bulmuştur. Fakat Ergün (2016),

Topbay (2016), Gündüz Algünerhan (2017), Ezer (2017), Han (2018), Şahin (2018), Çifci (2019), Kurtoglu (2019), Nas (2019), Uğur (2020), Çelikci (2021), Çetintaş (2021) ve Gül (2021) yapmış oldukları çalışmalarda cinsiyet ile psikolojik sağlamlık arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptamamıştır. Yani 18 çalışmanın 5'i hariç geriye kalan 13 çalışmanın sonucu istatistiksel olarak anlamlı değildir. Bu çalışmada hem SEM hem de REM'e göre, her ikisinde de elde edilen sonuçlarda cinsiyetler arasında bir istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı şeklinde yorumlanmaktadır. Özetle psikolojik sağlamlık konusunda ergenlerle yapılacak çalışmalarda bir değişken olarak cinsiyet ele alınmayabilir şeklinde yorumlanabilir.

KAYNAKÇA

- Borenstein, M., Hedges, L. V., Higgins, J. P. T. & Rothstein, H. R. (2009). *Introduction to Meta-Analysis*. West Sussex-UK: A John Wiley & Sons Ltd.
- Coleman, J., & Hagell, A. (2007). The Nature of Risk and Resilience in Adolescence. Coleman, J., & Hagell, A. (Eds.) *Adolescence, Risk and Resilience Against the Odds* (pp:1-17). England: John Wiley & Sons Ltd. (Ebook).
- Cooper, H., Hedges, L. V. & Valentine, J. C. (Eds.). (2009). *The Handbook Of Research Synthesis And Meta-Analysis* (2nd edition). New York: Russell Sage Publication.
- Cumming, G. (2012). *Understanding the New Statistics*. New York: Routledge, Taylor & Francis Group.
- Dinçer, S. (2021). *Eğitim Bilimlerinde Uygulamalı Meta-Analiz*. (3. baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Ellis, P. D. (2012). *The Essential Guide To Effect Sizes*. (5th edition). Cambridge-UK: Cambridge University Press.
- Fraser, M. W., Galinsky, M. J. & Richman, J. M. (1999). Risk, protection, and resilience: Toward a conceptual framework for social work practice. *Social Work Research*, 23(3), 131-143. <https://doi.org/10.1093/swr/23.3.131>
- Santrock, J. D. (2014). *Ergenlik*. (Siyez, D. M. Çev. Edt.). (14.Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Petticrew, M., & Roberts, H. (2006). *Systematic Reviews in the Social Sciences A Practical Guide*. USA: Blackwell Publishers Ltd.
- * *Meta-analize dahil edilen çalışmalar:*
- * Bulut, B. (2016). *Ergenlerin anksiyete, sosyal destek ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum
- * Çelikci, S. (2021). *Ergenlerde eylemlilik ve psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- * Çetintaş, A. (2021). *Ergenlerde aile yaşam doyumu ile psikolojik sağlamlık ve duygusal özerklik arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- * Çifci, A. (2019). *14 - 18 yaş grubunda tanrı algısı ile psikolojik sağlamlık ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- * Ergün, O. (2016). *Ergenlerde duygusal zeka özellikleri ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, İstanbul.
- * Ezer, H., İ. (2017). *Ergenlik döneminde yaygın kullanılan savunma mekanizmaları ile psikolojik sağlamlık ve mutluluk düzeyi arasındaki ilişki: Hatay il merkezi örneği*. Yüksek lisans tezi, Çığ Üniversitesi, Mersin.
- * Gül, B. (2021). *Ergenlerin örtük zeka anlayışlarının, psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık ile ilişkisinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- * Gündüz Algünerhan, R. (2017). *12-14 yaşındaki ergenlerde algılanan ana baba tutumları benlik algısı ve psikolojik sağlamlık*. Yüksek lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.

- * Gürkan, S. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlık ile sosyal duygusal öğrenme becerileri arasındaki ilişkide otomatik düşüncelerin rolü*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- * Han, T., Ş. (2018). *Ergenlerin iyilik halleri, arkadaşlık kalitesi ve psikolojik sağlık arasındaki yordayıcı ilişkiler*. Yüksek lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- * Kılıç, P. (2019). *Ergenlerde beden imgesi ile psikolojik sağlık ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- * Kurtoğlu, S., S. (2019). *Ortaöğretim öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerinin algılanan sosyal destek, benlik saygısı ve çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ufuk Üniversitesi, Ankara.
- * Nas, H. (2019). *Lise öğrencilerinde sportmenlik, özyeterlik ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Erzincan.
- * Şahin, H. (2018). *Ergenlerin psikolojik sağlık düzeyleri ve hayat amaçları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi, İstanbul.
- * Topbay, Y. (2016). *Ortaokul öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeylerinin algılanan sosyal destek ve aile işlevleri açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul.
- * Tuğral, R. (2020). *Ergenlerde yalnızlık, psikolojik sağlık, algılanan sosyal destek ve sosyal görünüş kaygısı*. Yüksek lisans tezi, Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- * Turgut, Ö. (2015). *Ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin, önemli yaşam olayları, algılanan sosyal destek ve okul bağlılığı açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- * Uğur, E. (2020). *Farklı sosyal çevrede yaşayan ergen gruplarının bağlanma, psikolojik sağlık ve duygu düzenleme açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.